

Press och information

Europeiska unionens domstol
PRESSMEDDELANDE nr 145/19
Luxemburg, den 19 november 2019

Dom i förenade målen C-585/18, C-624/18 och C-625/18
A.K. / Krajowa Rada Sądownictwa samt CP och DO / Sąd Najwyższy

Den hänskjutande domstolen ska pröva om den nyinrättade avdelningen för disciplinära mål vid Högsta domstolen i Polen är oavhängig, för att avgöra om denna avdelning får pröva mål om pensionering av domare vid Högsta domstolen eller om sådana mål ska prövas av en annan domstol som uppfyller detta krav på oavhängighet

I domen i målen A. K. m.fl. (Oavhängigheten hos avdelningen för disciplinära mål vid Högsta domstolen) (C-585/18, C-624/18 och C-625/18), avkunnad den 19 november 2019 efter skyndsam handläggning, slår EU-domstolen (stora avdelningen) fast att den i artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna föreskrivna och på ett specifikt rättsområde i direktiv 2000/78¹ stadfästa rätten till ett effektivt rättsmedel utgör hinder för att ett organ som inte utgör en oavhängig och opartisk domstol kan tillerkännas exklusiv behörighet i mål där unionsrätten tillämpas. Detta är fallet då de objektiva villkor under vilka det aktuella organet inrättats och det som är kännetecknande för organet samt det sätt på vilket organets ledamöter har tillsatts kan föranleda rimligt tvivel hos enskilda rättssubjekt beträffande pålitligheten hos organet i förhållande till yttre omständigheter, särskilt i förhållande till direkta eller indirekta påtryckningar från den lagstiftande och den verkställande makten, och beträffande organets neutralitet i förhållande till de intressen som konfronteras. Dessa omständigheter skulle därmed kunna innebära att nämnda organ inte framstår som oavhängigt eller opartiskt på ett sätt som inverkar menligt på det förtroende som enskilda rättssubjekt ska kunna hysa för domstolsväsendet i ett demokratiskt samhälle. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att med beaktande av samtliga relevanta omständigheter avgöra om detta är fallet när det gäller ett sådant organ som den nyinrättade avdelningen för disciplinära mål vid Högsta domstolen i Polen. Principen om unionsrättens företräde ska i ett sådant fall tolkas så, att den hänskjutande domstolen ska underlåta att tillämpa den nationella bestämmelse som föreskriver att detta organ är exklusivt behörigt att pröva mål om pensionering av domare vid Högsta domstolen, så att målen kan avgöras av en domstol som uppfyller ovannämnda krav på oavhängighet och opartiskhet och som skulle ha varit behörig på det aktuella området om nämnda bestämmelse inte hade utgjort hinder däremot.

I målen vid den hänskjutande domstolen har tre polska domare (vid Högsta förvaltningsdomstolen och vid Högsta domstolen) bland annat gjort gällande att förbudet mot diskriminering på grund av ålder i arbetslivet har åsidosatts av den anledningen att de förtidspensionerats i enlighet med den nya lagen av den 8 december 2017 om Högsta domstolen. Efter en nyligen vidtagen lagändring avser nämnda lag visserligen inte längre de domare som – liksom de aktuella domarna – redan var i tjänst vid Högsta domstolen per den dag som nämnda lag trädde i kraft, vilket innebär att dessa domare har kvarstått eller återinsatts i tjänst. Trots detta anser den hänskjutande domstolen emellertid sig ha att ta ställning till ett processuellt spørsmål. Trots att denna måltyp normalt sett omfattas av behörigheten för den nyinrättade avdelningen för disciplinära mål vid Högsta domstolen, vill den hänskjutande domstolen nämligen få klarhet i huruvida den – med anledning av att det framstår som oklart om denna avdelning är att anse som oavhängig – ska underlåta att

¹ Rådets direktiv 2000/78/EG av den 27 november 2000 om inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet (EGT L 303, 2000, s. 16, med rättelse i EGT L 2, 2001, s. 42).

tillämpa nationella bestämmelser om behörighetsfördelning och i förekommande fall själv pröva målen i sak.

I ett första skede slår EU-domstolen fast att såväl artikel 47 i stadgan om de grundläggande rättigheterna som artikel 19.1 andra stycket FEU är tillämpliga i målen. Därefter erinrar EU-domstolen om att kravet på oavhängiga domstolar är en del av kärninnehållet i rätten till ett effektivt domstolsskydd och i den grundläggande rätten till en rättvis rättegång, och dessa är av vital betydelse för att garantera att samtliga de rättigheter som enskilda tillerkänns enligt unionsrätten skyddas och att medlemsstaternas gemensamma värden som anges i artikel 2 FEU, bland annat rättsstatsprincipen, upprätthålls. EU-domstolen erinrar sedan i detalj om sin rättspraxis angående omfattningen av detta oavhängighetskrav och påpekade bland annat att enligt maktfördelningsprincipen, som är kännetecknande för hur en rättsstat fungerar, ska domstolarnas oavhängighet garanteras gentemot den lagstiftande och den verkställande makten.

I ett andra skede betonar EU-domstolen de specifika omständigheter som ska bli föremål för den hänskjutande domstolens prövning då den bedömer om avdelningen för disciplinära mål vid Högsta domstolen kan erbjuda tillräckliga garantier med avseende på oavhängighet.

EU-domstolen anger för det första att blotta omständigheten att det är Republiken Polens president som tillsätter ledamöterna vid nämnda avdelning inte i sig kan anses innebära att dessa ledamöter står i ett beroendeförhållande till den politiska makten, ej heller att det går att ifrågasätta deras opartiskhet, om ledamöterna – när de väl tillsatts – inte blir föremål för påtryckningar och inte mottar några instruktioner för sin tjänsteutövning. Att Nationella domstolsrådet – som har i uppdrag att föreslå vilka domare som ska tillsättas – deltar i handläggningen av ett ärende om tillsättning av domare kan visa sig vara ägnat att på ett objektivt sätt reglera det bedömningsutrymme som Republiken Polens president har då presidenten utövar sin behörighet i detta avseende. Detta är emellertid fallet endast om organet i sig är oavhängigt i tillräcklig utsträckning i förhållande till den lagstiftande och den verkställande makten och i förhållande till Republiken Polens president. EU-domstolen preciserade i detta avseende att vid denna prövning ska samtliga relevanta omständigheter beaktas, såväl rättsliga som faktiska sådana, med avseende på både hur Nationella domstolsrådets ledamöter har utnämnts och hur detta råd konkret fullgör sin uppgift att värna domstolarnas och domarnas oavhängighet. EU-domstolen anger även att det ska göras en prövning av omfattningen av domstolsprövningen av förslag från Nationella domstolsrådet i det att de beslut som meddelas av Republiken Polens president i ärenden om tillsättning av domare vid Högsta domstolen inte kan överklagas till domstol.

EU-domstolen betonar för det andra några omständigheter som mer direkt är kännetecknande för avdelningen för disciplinära mål. Exempelvis anger EU-domstolen – mot bakgrund av de starkt kritiserade bestämmelserna i den nya lagen om Högsta domstolen som förklarats stå i strid med unionsrätten i domen av den 24 juni 2019, kommissionen/Polen (Högsta domstolens oavhängighet) (C-619/18)² – att det är relevant att påpeka att avdelningen för disciplinära mål tillerkänts exklusiv behörighet att pröva mål om pensionering av domare vid Högsta domstolen enligt denna lag, att denna avdelning endast ska bestå av nyligen tillsatta domare samt att denna avdelning har en särskilt omfattande autonom ställning inom Högsta domstolen. Rent allmänt har EU-domstolen vid upprepade tillfällen preciserat att även om dessa olika omständigheter prövade var för sig inte kan föranleda några farhågor angående oavhängigheten hos nämnda avdelning, så skulle en annan bedömning däremot kunna göras om man gör en sammantagen bedömning av dessa omständigheter.

PÅPEKANDE: Begäran om förhandsavgörande gör det möjligt för domstolarna i medlemsstaterna att, i ett mål som pågår vid dem, vända sig till EU-domstolen med frågor om tolkningen av unionsrätten eller om giltigheten av en unionsrättsakt. Domstolen avgör inte målet vid den nationella domstolen. Det är den nationella domstolen som ska avgöra målet i enlighet med EU-domstolens avgörande. Detta avgörande är på samma sätt bindande för de övriga nationella domstolar där en liknande fråga uppkommer.

² EU-domstolens dom av den 24 juni 2019, kommissionen/Polen (Högsta domstolens oavhängighet) ([C-619/18](#) och [pressmeddelande nr 81/19](#)).

Detta är en icke-officiell handling avsedd för massmedia och den är inte bindande för domstolen.

Domen i [fulltext](#) publiceras på webbplatsen CURIA dagen för avkunnandet.

Kontaktperson för press: Gitte Stadler ☎ +352 4303 3127

Bilder från avkunnandet av domen finns tillgängliga på "[Europe by Satellite](#)" (+32) 2 2964106